

DORINE VAN NORREN:
‘IN DE SDG’S ONTBREEKT HET PERSPECTIEF VAN HET MONDIALE ZUIDEN.’

Van het Afrikaanse Ubuntu tot het inheemse Buen Vivir en het Bruto Nationaal Geluk in Bhutan: in de filosofieën van het mondiale Zuiden staat de wederkerige relatie tussen mens en natuur én tussen mensen onderling centraal. Onderzoeker en kunstenaar Dorine van Norren pleit voor een wereld waarin we deze wijsheden altijd en overal meenemen: "Door enkel vanuit een westers perspectief naar welzijn en ontwikkeling te kijken, zien we ongelooflijk veel waardevolle inzichten en oplossingen over het hoofd."

Welzijn en ontwikkeling vanuit niet-westers perspectief

TEKST **NADINE MAARHUIS, MAATSCHAPWIJ** | BEELD **KIM VERMAAT**

Van het beëindigen van armoede en honger tot het creëren van duurzame ecosystemen: op het eerste gezicht lijkt er op de *Sustainable Development Goals* (SDG's) van de Verenigde Naties weinig aan te merken. Maar wie verder kijkt, ziet dat deze doelen grotendeels voortborduren op het westerse antropocentrische én conventioneel economische denken. En laat dat gedachtegoed nu precies de veroorzaker zijn van vrijwel alle problemen die de doelen trachten te adresseren. Het perspectief van het mondiale Zuiden ontbreekt en inheemse wereldbeelden zijn niet of nauwelijks in de doelen meegenomen.

"Het gaat nog steeds over de scheiding tussen mens en natuur. Over het gebruik maken van natuurlijke hulpbronnen, in plaats van het respecteren van hun intrinsieke waarden. En economische groei – weliswaar duurzaam – wordt nog steeds gezien als motor voor welzijn", vertelt onderzoekster Dorine van Norren, die promoveerde op niet-westerse welzijnsbegrippen en hun doorwerking in beleid, het recht en de SDG's. "We vinden het heel normaal dat het mondiale Zuiden dingen uit het Westen overneemt. Nu is het tijd dat wij dat andersom ook gaan doen."

"UBUNTU STAAT VOOR GELIJKHEID, INCLUSIVITEIT EN VERANTWOORDELIJKHEID"

IK BEN OMDAT WIJ ZIJN

In 1994 – het jaar dat anti-apartheidsactivist Nelson Mandela president wordt – loopt Dorine tijdens een studie-uitwisseling door de *townships* van Zuid-Afrika. Wanneer het woord 'Ubuntu' valt, en ze zich hardop afvraagt wat dat betekent, gebeurt er iets bijzonders. "Er kwam een hele groep mensen in een cirkel om me heen staan. Eén voor één vertelden ze me wat Ubuntu voor hen betekende. Namelijk: gelijkheid, inclusiviteit en verantwoordelijkheid. Jouw bijdrage aan de samenleving: ik ben, omdat wij zijn." Sindsdien laten de manieren waarop mensen in het mondiale Zuiden naar welzijn kijken Dorine niet meer los. Tijdens omzwervingen voor haar werk als diplomaat komt ze in Sri Lanka in aanraking met het Boeddhisme, en in Bhutan leert ze over het Bruto Nationaal Geluk. "In Bhutan is al het beleid gebaseerd op het boeddhistische principe van het middenpad bewandelen. Zij

zeggen: de pilaren van de maatschappij zijn cultuur, sociaaleconomische behoeften, natuur en goed bestuur. Om een gelukkige maatschappij te creëren, moeten die vier elementen met elkaar in balans zijn. En het behoud van cultuur staat voorop", legt Dorine uit. "Maar voor Bhutanezen betekent geluk iets anders dan het voor ons betekent. Namelijk: innerlijke rust en balans. Gematigdheid is daarbij essentieel. Nemen wat je nodig hebt, en niet meer dan dat."

Dorine van Norren promoveerde op niet-westerse welzijnsbegrippen en hun doorwerking in beleid, het recht en de SDG's.

DE AARDE VOOROP

Na kennis opgedaan te hebben over Ubuntu en het Boeddhisme, vertrekt Dorine voor haar proefschrift naar Ecuador. Daar duikt ze in de wereld van Buen Vivir: een samensmelting van ideeën over 'human development' en het inheemse bio-centrische wereldbeeld van de Quecha 'Sumak Kawsay', waarin de Aarde leidend is. "Vanuit het bewustzijn dat de Aarde ons voedt, en dat wij zelf onderdeel zijn van de natuur, worden alle systemen – of het nu economisch of juridisch is – binnen Buen Vivir aangepast op de systemen van de Aarde", vertelt Dorine. "In 2008 hebben de overheden van Ecuador en Bolivia Buen Vivir doorgevoerd in de grondwet en al het beleid. Nu valt hier in de praktijk nog van alles op aan te merken. Maar het heeft er wel voor gezorgd dat bedrijven die de Aarde schade berokkenen namens de natuur door iedereen aangeklaagd kunnen worden. Ook door mensen die zelf geen schade hebben ondervonden en níet in dat natuurgebied wonen."

Binnen Buen Vivir staat integraliteit centraal: alles is met alles verbonden. Wederkerigheid speelt hierdoor een cruciale rol. "Volgens Buen Vivir moeten mensen niet alleen onderling leren geven en nemen, maar ook met de natuur", legt Dorine uit. "Als inheemse volken bijvoorbeeld iets drinken, is het heel normaal dat ze vooraf een klein beetje water op de grond gooien. Zodat je moeder Aarde ook iets te drinken geeft. Het bewustzijn dat niets wat we van de natuur krijgen vanzelfsprekend is, en dat wij de bewaarders van die natuur zijn, is alomtegenwoordig."

Het Bruto Natonaal Geluk in Bhutan.

LESSEN

Ubuntu, het Boeddhistische Bruto Nationaal Geluk en Buen Vivir: drie waardevolle wereldbeelden waarvan de belangrijkste principes in de SDG's nauwelijks terugkomen. In haar proefschrift laat Dorine zien hoe Zuid-Afrika, Bhutan en Ecuador deze welzijnsbegrippen in hun beleid en rechtspraak hebben verwerkt. Om zo aan te tonen dat deze zienswijzen waardevolle raamwerken zijn die we concreet kunnen maken in de dagelijkse realiteit. Niet alleen 'daar', maar ook 'hier'. Dorine: "Als we in het Westen net zo open zouden staan voor het mondiale Zuiden als zij voor ons, kunnen we een wereld creëren waarin we van elkaars ideeën leren en meer in harmonie

Buen Vivir: de Aarde is leidend.

met de natuur en elkaar samenleven. Een wereld waarin actiegerichte masculiniteit gemitigeerd wordt door feminiene compassie en empathie, zorg en aandacht voor dialoog centraal staan. Dat moet toch lukken?"

NADINE MAARHUIS

Nadine Maarhuis is journalist, schrijver, videograaf, afgestudeerd socioloog en hoofdredacteur van MaatschapWij. De afgelopen vijf jaar vertelde ze de verhalen van honderden ecologische helden, betekenisvolle ondernemers en maatschappij vernieuwers. Haar favoriete thema's: het herstellen van ecosystemen, 'alternatieve' woonvormen, regeneratieve voeding, de welzijnseconomie en het (her)ontdekken van onze connectie met elkaar en Moeder Aarde. Haar artikelen en video's zijn onder andere gepubliceerd door MaatschapWij, BrightVibes en Follow the Money. Samen met Kees Klomp schreef ze het boek Pioniers van de nieuwe welvaart.

WAT KAN JIJ DOEN

Eerlijk is eerlijk: de meeste van ons hebben geen invloed op de formulering van internationale doelen zoals de SDG's. Toch kunnen we de lessen uit Ubuntu, het Bruto Nationaal Geluk en Buen Vivir in ons dagelijks leven vormgeven. Namelijk zo:

De menselijke gemeenschap bestaat volgens Ubuntu niet alleen uit de mensen die nu leven, maar ook uit je voorouders en de generaties die nog geboren moeten worden. Vanuit dit perspectief is het ons verontschuldigen voor de slavernij of het verkleinen van onze ecologische voetafdruk dus een hele logische stap.

Balans en harmonie staan centraal in het Boeddhisme. Een sterk contrast met de westerse maatschappij waarin consumentisme en prestatiedruk hoogtij vieren. Probeer dus op zoek te gaan naar de gulden middenweg en vraag jezelf af: wat heb ik écht nodig? Minimalisme, consuminderen en mindfulness kunnen je hierbij helpen.

Wist je dat veel inheemse volken in alles wat ze doen zeven generaties vooruit denken? En dat ze zich bij iedere keuze afvragen wat de consequenties van hun acties voor de Aarde zijn? Door dit bio-centrische perspectief te adopteren, kunnen we het Antropoceen – het tijdperk waarin we onszelf boven de natuur hebben gesteld – voor eens en voor altijd afsluiten. ■

De oorspronkelijke versie van dit artikel verscheen op www.maatschapwij.nu: hét inspiratieplatform voor een socialer, duurzamer en vitaler Nederland.

TOEVOEGING VAN DE AUTEUR

In dit artikel gebruik ik de termen 'niet-westers' en 'het mondiale Zuiden' door elkaar heen. In beide gevallen doel ik op samenlevingen die zich niet in Europa, Noord-Amerika of Oceanië bevinden. Ik ben me ervan bewust dat deze termen de lading misschien niet altijd volledig dekken, of voor sommigen zelfs beledigend zouden kunnen zijn.

Heb je een tip of betere suggestie? Laat het me weten via *nadine@maatschapwij.nu*